УДК 657.47:[629.4:665.7]:339.37

ОБЛІК І ПОРЯДОК ВКЛЮЧЕННЯ ВАРТОСТІ ТРАНСПОРТНИХ ПОСЛУГ ДО ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ РОЗДРІБНОГО РИНКУ НАФТОПРОДУКТІВ

©2018 **МУЛІНСЬКА Г. В.**

УДК 657.47:[629.4:665.7]:339.37

Мулінська Г. В. Облік і порядок включення вартості транспортних послуг до витрат операційної діяльності торговельних підприємств роздрібного ринку нафтопродуктів

Мета статті полягає у представленні порядку включення вартості транспортних послуг до первісної вартості нафтопродуктів у момент їх закупівлі шляхом фактурування. Розкрито сутність «фактурування» транспортних послуг, проілюстровано порядок включення вартості транспортних послуг до первісної вартості та собівартості нафтопродуктів шляхом фактурування. З'ясовано умови та ризики фактурування транспортних витрат і досліджено особливості встановлення тарифів на перевезення нафтопродуктів залізничним транспортом. Перспективними напрямами для подальших досліджень є: аналіз критеріїв вибору бази розподілу різниці між плановою та фактичною вартістю транспортних послуг за звітний період; пошук можливостей автоматизації процесу фактурування на базі автоматизованих систем обліку і звітності у сфері торгівлі; дослідження процесу фактурування в контексті трансфертного ціноутворення у випадку, якщо транспортні послуги надає один із внутрішніх підрозділів підприємства роздрібної торгівлі нафтопродуктами.

Ключові слова: *вантаж, нафтопродукти, операційні витрати, роздрібна торгівля, собівартість, тариф, транспортні витрати, фактурування.*
Рис.: *1.* ***Табл.:*** *1.* ***Бібл.:*** *11.*

Мулінська Галина Володимирівна – *аспірантка кафедри обліку та аудиту, Львівський національний університет ім. І. Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79000, Україна)*
E-mail: *mulinska2@gmail.com*

УДК 657.47:[629.4:665.7]:339.37

Мулинская Г. В. Учет и порядок включения стоимости транспортных услуг в затраты операционной деятельности торговых предприятий розничного рынка нефтепродуктов

Цель статьи заключается в представлении порядка включения стоимости транспортных услуг в первоначальную стоимость нефтепродуктов в момент их закупки путем фактурирования. Раскрыта сущность «фактурирования» транспортных услуг, проиллюстрирован порядок включения стоимости транспортных услуг в первоначальную стоимость и себестоимость нефтепродуктов путем фактурирования. Выяснены условия и риски фактурирования транспортных расходов и исследованы особенности установления тарифов на перевозку нефтепродуктов железнодорожным транспортом. Перспективными направлениями для дальнейших исследований являются: анализ критериев выбора базы распределения разницы между плановой и фактической стоимостью транспортных услуг за отчетный период; поиск возможностей автоматизации процесса фактурирования на базе автоматизированных систем учета и отчетности в сфере торговли; исследование процесса фактурирования в контексте трансфертного ценообразования в случае, если транспортные услуги предоставляет одно из внутренних подразделений предприятия розничной торговли нефтепродуктами.

Ключевые слова: *груз, нефтепродукты, операционные расходы, розничная торговля, себестоимость, тариф, транспортные расходы, фактурирование.*
Рис.: *1.* ***Табл.:*** *1.* ***Библ.:*** *11.*

Мулинская Галина Владимировна – *аспирантка кафедры учета и аудита, Львовский национальный университет им. И. Франко (ул. Университетская, 1, Львов, 79000, Украина)*
E-mail: *mulinska2@gmail.com*

UDC 657.47:[629.4:665.7]:339.37

Mulinska H. V. The Accounting and Procedure for Inclusion of the Cost of Transport Services in the Operating Costs of Trading Enterprises of the Retail Market of Oil Products

The article is aimed at presenting the order of including the cost of transport services in the initial cost of oil products at the time of their purchase by invoicing. The essence of «invoicing» of transport services is disclosed, the order of including the cost of transport services in the initial cost and cost of petroleum products by means of invoicing is illustrated. The conditions and risks of invoicing of transport expenses are clarified, features of the tariff setting for transportation of oil products by railway transport are researched. Prospective directions for further researches are: analysis of criteria of selection of the base of distribution of difference between planned and actual cost of transport services during the reporting period; search for automation of the invoicing process on the basis of automated accounting and reporting systems in the sphere of trade; examining of the invoicing process in the context of transfer pricing in the event that transport services are provided by one of the internal divisions of the enterprise of retail trade in oil products.

Keywords: *cargo, oil products, operating costs, retail trade, self-cost, tariff, transport costs, invoicing.*
Fig.: *1.* ***Tbl.:*** *1.* ***Bibl.:*** *11.*

Mulinska Halyna V. – *Postgraduate Student of the Department of Accounting and Auditing, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79000, Ukraine)*
E-mail: *mulinska2@gmail.com*

В обліку витрат операційної діяльності торговельних підприємств роздрібного ринку нафтопродуктів особливу роль відіграє відображення витрат, що формують собівартість нафтопродуктів. Для менеджменту підприємства важливо володіти оперативною інформацією про собівартість нафтопродуктів з метою своєчасного прийняття управлінських рішень. Серед ключових елементів собівартості нафтопродуктів – транспортні витрати, тому актуальності набуває проблема включення вартості транспортних послуг до первісної вартості, а згодом і до собівартості нафтопродуктів.

Проблеми методики оцінки запасів та формування їх собівартості в обліку досліджували такі зарубіжні вчені, як Б. Нідлс, Х. Андерсон, Д. Колдуел, Е. С. Хендріксен, М. Ф. Ван Бред, Р. Ентоні, К. Друрі. С. Малютяк досліджував нюанси застосування П(С)БО та МСБО в обліку запасів в контексті євро-

інтеграції [1]. О. Ольховик зосередила свою увагу на обліку транспортно-заготівельних витрат у замовника транспортних послуг [2]. Удосконаленням методів обліку та розподілу транспортно-заготівельних згідно з діючою законодавчою базою на підприємствах харчової промисловості займалася Г. Осадча [3], а удосконаленням процесу формування первісної вартості виробничих запасів – Л. Титенко [4]. О. Шушлякова вивчала варіанти, за якими транспортно-заготівельні витрати можуть формувати первісну вартість запасів [5]. Проте недостатньо дослідженою є проблема включення вартості транспортних послуг до первісної вартості товарів, зокрема і нафтопродуктів, у момент їх закупівлі.

Мета статті полягає у представленні порядку включення вартості транспортних послуг до первісної вартості нафтопродуктів у момент їх закупівлі шляхом фактурування. Реалізувати мету дає змогу вирішення таких завдань: розкрити сутність «фактурування» транспортних послуг; проілюструвати порядок включення вартості транспортних послуг до первісної вартості та собівартості нафтопродуктів шляхом фактурування; відобразити на рахунках бухгалтерського обліку включення вартості транспортних послуг до первісної вартості та собівартості нафтопродуктів шляхом фактурування; з'ясувати умови та ризики фактурування транспортних витрат; дослідити особливості встановлення тарифів на перевезення нафтопродуктів залізничним транспортом.

Транспортні витрати є одним із ключових елементів витрат у структурі витрат операційної діяльності торговельних підприємств роздрібного ринку нафтопродуктів. З огляду на це, важливим питанням обліку витрат операційної діяльності є включення вартості транспортних послуг до собівартості нафтопродуктів.

Згідно з МСБО «Запаси» собівартість формується з таких витрат: витрати на придбання; витрати на переробку; інші витрати. Витрати на придбання запасів складаються з ціни придбання, ввізного мита та інших податків (окрім тих, що згодом відшкодовуються суб'єктові господарювання податковими органами), а також з витрат на транспортування, навантаження і розвантаження та інших витрат, безпосередньо пов'язаних з придбанням готової продукції, матеріалів та послуг. Проте у МСБО «Запаси» відсутні рекомендації стосовно включення транспортних витрат у собівартість.

У П(С)БО 9 «Запаси» пропонуються два варіанти розподілу транспортно-заготівельних витрат: розподіл транспортно-заготівельних витрат на підприємствах, які застосовують окремий субрахунок обліку транспортно-заготівельних витрат; розподіл транспортно-заготівельних витрат на підприємствах роздрібної торгівлі, що застосовують оцінку товарів за цінами продажу, та окремий субрахунок обліку транспортно-заготівельних витрат [6]. Проте такі методи дають змогу включити транспортні витрати до собівартості реалізованих товарів у кінці звітного періоду, а не безпосередньо до первісної вартості нафтопродуктів у момент їх оприбуткування. Таким чином, виникає проблема, яка полягає в тому, що собівартість нафтопродуктів у момент реалізації є неповною, тобто не включає транспортних витрат аж до кінця звітного періоду. Особливо актуальною ця проблема є для управлінського обліку, зокрема для оперативного відстеження динаміки та структури витрат підприємств роздрібного ринку нафтопродуктів для виявлення закономірностей та тенденцій їх зміни.

Якщо транспортні перевезення нафтопродуктів здійснюються із залученням сторонніх підприємств, які надають транспортні послуги, то вирішити цю проблему та включити вартість транспортних послуг до первісної вартості нафтопродуктів у момент їх закупівлі можна шляхом фактурування (*рис. 1*). Фактурування транспортних послуг передбачає визначення планових тарифів на перевезення нафтопродуктів на основі планової вартості транспортних послуг у момент оприбуткування придбаних нафтопродуктів шляхом створення рахунків-фактур, які відображають виникнення планової кредиторської заборгованості.

Планову кредиторську заборгованість рекомендуємо відображати за кредитом спеціально відкритого транзитного рахунку 6899Р «Планова кредиторська заборгованість». Окрім рахунку 6899Р «Планова кредиторська заборгованість», варто відкрити ще один транзитний рахунок 281К «Коригування собівартості нафтопродуктів» для коригування собівартості реалізованих нафтопродуктів на суму різниці між плановою та фактичною вартістю транспортних послуг.

За допомогою фактурування первісна вартість нафтопродуктів збільшується на суму планової вартості транспортних послуг при кожному оприбуткуванні нафтопродуктів протягом звітного періоду (як правило, місяця), а отримання акта наданих послуг перевезення нафтопродуктів від постачальника відбувається у кінці звітного періоду.

Відображення кореспонденції рахунків бухгалтерського обліку у процесі включення вартості транспортних послуг до первісної вартості та собівартості нафтопродуктів шляхом фактурування подано в *табл. 1*.

Зауважимо, що фактичні витрати можуть перевищувати планові, тоді відхилення потрібно включити до собівартості нафтопродуктів. Якщо ж фактичні витрати менші від планових, то на суму відхилення собівартість нафтопродуктів потрібно зменшити.

Важливо те, що фактурування транспортних витрат можливе тільки за таких умов:

1. Стабільність макро- та мікроекономічних факторів, які впливають на вартість транспортних послуг

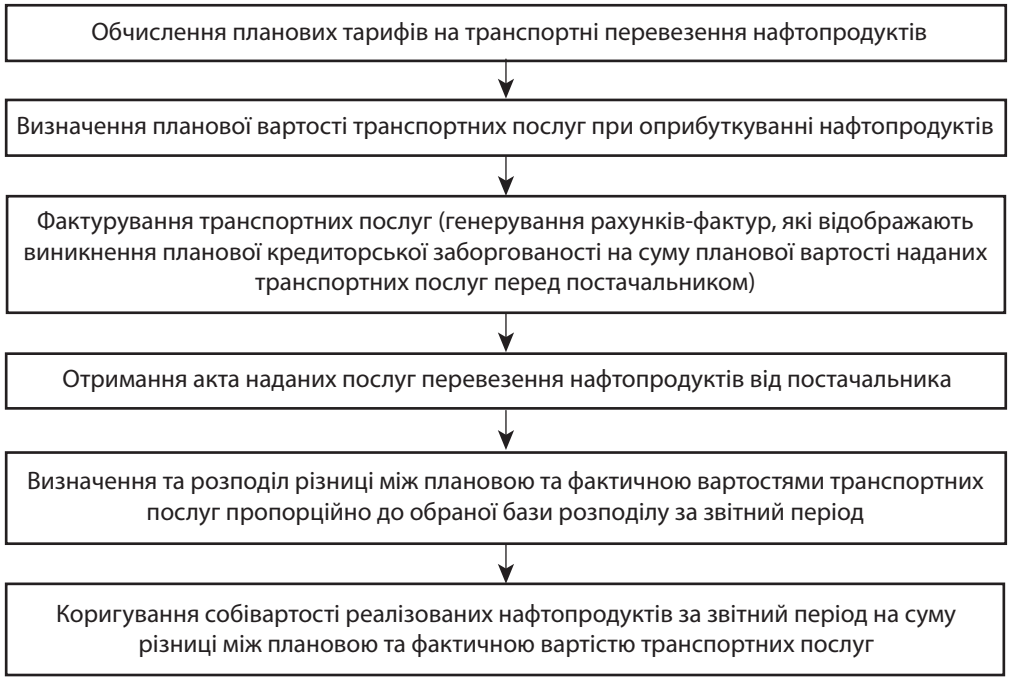

Рис. 1. Ілюстрація порядку включення вартості транспортних послуг до первісної вартості та собівартості нафтопродуктів шляхом фактурування

Джерело: авторська розробка.

(тарифи на паливо, що використовується різними видами транспорту; довгострокові домовленості з конкретними перевізниками стосовно тарифів; обсяги та відстані перевезення нафтопродуктів та ін.).

2. Наявність адекватної інформаційної бази для розрахунку планового тарифу на транспортні витрати (виокремлення складових транспортних тарифу, фактори формування та динаміка цін на складові транспортного тарифу, тощо).

3. Можливість досягнення точності розрахованого тарифу, яка б забезпечила відхилення нормативної вартості транспортних послуг від фактичної в межах допустимої похибки.

4. Своєчасне реагування на зміну умов формування транспортного тарифу та перегляд транспортного тарифу відповідно до нових умов.

5. Періодичність виникнення транспортних витрат та відображення в бухгалтерському обліку актів виконаних послуг.

Проте існують певні ризики, пов'язані з фактуруванням транспортних витрат:

- процес фактурування є трудомістким і потребує відображення додаткової кількості господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку;
- величину різниці між плановою та фактичною вартістю транспортних послуг можна оцінити тільки після отримання акта наданих послуг перевезення нафтопродуктів від постачальника в кінці звітного періоду;
- у випадку низької оборотності товарів розподіл різниці між плановою та фактичною вартістю транспортних послуг потрібно здійснювати на собівартість реалізованих нафтопродуктів і на залишки нафтопродуктів.

Транспортні витрати підприємств роздрібної торгівлі нафтопродуктами в основному формуються залізничними витратами, оскільки саме за допомогою залізниці здійснюється імпорт нафтопродуктів з-за кордону.

Відповідно до ст. 9 Закону України № 273/96-ВР від 04.07.1996 р. «Про залізничний транспорт» «встановлення тарифів на перевезення вантажів, пасажирів, багажу, вантажобагажу залізничним транспортом (за винятком приміських пасажирських перевезень) у межах України здійснюється на підставі бюджетної, цінової та тарифної політики у порядку, що визначає Кабінет Міністрів України. Тарифи на залізничні перевезення встановлюються з урахуванням інвестиційної складової. Розрахунки за роботи і послуги, пов'язані з перевезенням вантажів, пасажирів, багажу, вантажобагажу, пошти, щодо яких не здійснюється державне регулювання тарифів, провадяться за вільними тарифами, які визначаються за домовленістю сторін у порядку, що не суперечить законодавству про захист економічної конкуренції» [7].

Таким чином, величина платні та додаткових зборів за перевезення вантажів «розраховується за ставками і тарифами, які визначаються відповідно до умов Збірника тарифів на перевезення вантажів залізничним транспортом у межах України та пов'язані з ними послуги із урахуванням відповідних коефіцієнтів, що застосовуються до та-

Таблиця 1

Відображення на рахунках бухгалтерського обліку включення вартості транспортних послуг до первісної вартості та собівартості нафтопродуктів шляхом фактурування

№ з/п	Зміст господарських операцій	Рахунок за дебетом	Рахунок за кредитом	Вартість транспортних послуг	Сума, грн	
					Варіант 1	Варіант 2
1	Відображення планової вартості транспортних послуг у первісній вартості нафтопродуктів у момент оприбуткування шляхом генерування рахунків-фактур	281 «Товари на складі»	6899Р «Планова кредиторська заборгованість»	планова	100 тис.	80 тис.
2	Списання собівартості (включно із плановою вартістю транспортних послуг) реалізованих нафтопродуктів	902 «Собі-вартість реалізованих товарів»	281 «Товари на складі»	–	500 тис.	500 тис.
3	Відображення актів наданих транспортних послуг від постачальника	281К «Коригування собівартості нафтопродуктів»	68 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	фактична	80 тис.	100 тис.
4	Списання планової вартості транспортних послуг	6899Р «Планова кредиторська заборгованість»	281К «Коригування собівартості нафтопродуктів»	планова	100 тис.	80 тис.
5	Коригування собівартості реалізованих нафтопродуктів за звітний період на суму додатної різниці між плановою та фактичною вартістю транспортних послуг	281К «Коригування собівартості нафтопродуктів»	902 «Собівартість реалізованих товарів»	планова – фактична	20 тис.	
6	Коригування собівартості реалізованих нафтопродуктів за звітний період на суму від'ємної різниці між плановою та фактичною вартістю транспортних послуг	902 «Собівартість реалізованих товарів»	281К «Коригування собівартості нафтопродуктів»	планова – фактична		20 тис.

Джерело: авторська розробка.

рифів..., затверджених Наказом Міністерства транспорту та зв'язку України № 317 від 26.03.2009 року» [8]. Ставки і тарифи можуть змінюватися відповідно до діючого законодавства.

Величина платні за додаткові послуги, які виконуються за вільними тарифами, визначається перевізником і погоджуються замовниками, тобто підприємствами роздрібної торгівлі нафтопродуктами.

Додатковими послугами, пов'язаними з перевезенням вантажів за вільними тарифами, є:

- надання вагонів і контейнерів для навантаження (вивантаження) у визначений час;
- розробка та коригування креслень, схем, виконання розрахунків вивантаження і кріплення вантажів, перевірка і затвердження креслень і розрахунків, наданих відправниками;
- розробка та коригування єдиних технологічних процесів роботи під'їзних колій промислових підприємств;
- надання послуг, пов'язаних з перевезенням експортно-імпортних та транзитних вантажів;
- надання вагонів «Укрзалізниці» під навантаження на території інших держав; організація перевезень;
- перебування приватних вагонів на коліях станцій;
- надання первинних документів та інші.

Відповідно до Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» [9] та на виконання Плану заходів із запровадження електронного документообігу, пов'язаного з перевезенням вантажів залізничним транспортом, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16.12.2009 р. № 1557-р [10] з 1 липня 2011 р. Державна адміністрація залізничного транспорту України здійснила перехід до електронного документообігу.

Для організації електронного документообігу використовуються такі комп'ютерні системи: «АС

Клієнт УЗ», «АС Месплан», «ПАК АЕДО (програмно-апаратний комплекс «Архів електронного документообігу залізничного транспорту з комплексною системою захисту інформації у відповідності до вимог законодавства України»).

Електронний документообіг передбачає оформлення документів із використанням електронного цифрового підпису:

- замовлення на перевезення вантажів форми ГУ-12;
- накладна на супроводжувальні документи при перевезенні у внутрішньому сполученні;
- накладна УМВС (Угода про міжнародне залізничне вантажне сполучення від 01.11.1951) [11];
- податкова накладна;
- розрахунок коригування кількісних і вартісних показників до податкової накладної;
- відомість плати за користування вагонами форми ГУ-46;
- відомість плати за подання/забирання вагонів та маневрову роботу форми ГУ-46а;
- повідомлення про закінчення вантажних операцій з вагонами;
- накопичувальна картка зборів за роботи (послуги та штрафів форми ФДУ-92;
- пам'ятка про видачу/приймання контейнерів, відомість плати за користування контейнерами форми ГУ-46к;
- повідомлення про прибуття вантажу;
- повідомлення про подавання вагонів;
- заявка про переадресування вантажу;
- облікова картка.

З огляду на види послуг, що надаються «Укрзалізницею», залізничні витрати підприємств роздрібної торгівлі можна згрупувати за такими статтями: залізничний тариф; пошук залізничних вагонів-цистерн; приватна охорона залізничних вагонів-цистерн; повідомлення про прибуття залізничних вагонів-цистерн; оформлення залізничних перевізних документів; користування залізничними вагонами; зберігання вантажів на залізничних станціях; охорона вантажів на залізничних станціях; бланки для станційних послуг; переадресування залізничних вагонів; подача/прибирання залізничних вагонів; логістичні послуги.

Саме такі статті витрат дають змогу визначити величину загального транспортного тарифу залізничних перевезень для підприємств роздрібної торгівлі нафтопродуктами. Тому для таких підприємств рекомендуємо здійснювати фактурування залізничного тарифу на перевезення нафтопродуктів, адже це регламентується на державному рівні та може бути визначеним упродовж конкретного періоду часу. Стосовно інших складових загального залізничного тарифу, то потрібно здійснювати аналіз умов фактурування кожної з них.

ВИСНОВКИ

Таким чином, нами представлено порядок включення вартості транспортних послуг до витрат операційної діяльності торговельних підприємств роздрібного ринку нафтопродуктів шляхом визначення планових тарифів на перевезення нафтопродуктів та обчислення планової вартості транспортних послуг у момент оприбуткування придбаних нафтопродуктів за допомогою створення рахунків-фактур, які відображають виникнення планової кредиторської заборгованості. Отже, первісна вартість нафтопродуктів формується включно із плановою вартістю транспортних послуг, а це дає можливість отримувати точну й оперативну інформацію про собівартість реалізованих нафтопродуктів. Після отримання акта наданих транспортних послуг здійснюється коригування собівартості реалізованих нафтопродуктів відповідно до фактичної вартості транспортних послуг.

Перспективними напрямами для подальших досліджень є: аналіз критеріїв вибору бази розподілу різниці між плановою та фактичною вартістю транспортних послуг за звітний період; пошук можливостей автоматизації процесу фактурування на базі автоматизованих систем обліку і звітності у сфері торгівлі; дослідження процесу фактурування в контексті трансфертного ціноутворення у випадку, якщо транспортні послуги надає один із внутрішніх підрозділів підприємства роздрібної торгівлі нафтопродуктами. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Малютяк С. Облік запасів: деякі нюанси застосування П(С)БО та МСБО. URL: https://www.pspaudit.com.ua/files/malutak.pdf (дата звернення: 01.02.2018).

2. Ольховик О. Транспортні послуги: облік у замовника. Податки та бухгалтерський облік. 2016. № 38. URL: https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2016/may/issue-38/article-17762.html (дата звернення: 01.02.2018).

3. Осадча Г. Г. Облік транспортно-заготівельних витрат. *Облік і фінанси АПК*. URL: http://magazine.faaf.org.ua/oblik-transportno-zagotivelnih-vitrat.html (дата звернення: 01.02.2018).

4. Титенко Л. В. Удосконалення формування первісної вартості виробничих запасів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : «Економіка і менеджмент»*. 2017. № 25-1. С. 158–162.

5. Шушлякова О. В. Транспортно-заготівельні витрати в обліку запасів // Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика : матеріали міжнар. наук.-метод. конф. (м. Харків, 24–25 берез. 2016 р.). Харків, 2016. С. 432–434.

6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затв. Наказом Міністерства фінансів України від 20 жовтня 1999 р. № 246. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99 (дата звернення: 01.02.2018).

7. Закон України «Про залізничний транспорт» від 04.07.1996 р. № 273/96-ВР. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/273/96-вр (дата звернення: 01.02.2018).

8. Збірник тарифів на перевезення вантажів залізничним транспортом у межах України та пов'язані з ним послу-

ги (станом на 30.04.2016). URL: http://www.uz.gov.ua/cargo_transportation/tariff_conditions/transportation_in_ukraine/collection_rates/ (дата звернення: 01.02.2018).

9. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003 р. № 851-IV. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/851-15 (дата звернення: 01.02.2018).

10. План заходів із запровадження електронного документообігу, пов'язаного з перевезенням вантажів залізничним транспортом, затв. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16.12.2009 р. № 1557-р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1557-2009-р (дата звернення: 01.02.2018).

11. Угода про міжнародне залізничне вантажне сполучення (УМВС) від 01.11.1951. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/998_011 (дата звернення: 01.02.2018).

Науковий керівник – Струк Н. С., кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту Львівського національного університету імені Івана Франка

REFERENCES

[Legal Act of Ukraine] (1951). http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/998_011

[Legal Act of Ukraine] (1996). http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/273/96-вр

[Legal Act of Ukraine] (1999). http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99

[Legal Act of Ukraine] (2003). http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/851-15

[Legal Act of Ukraine] (2009). http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1557-2009-р

Maliutiak, S. "Oblik zapasiv: deiaki niuansy zastosuvannia P (S)BO ta MSBO" [Stock accounting: some nuances of the application of P (C) BO and IAS]. https://www.pspaudit.com.ua/files/malutak.pdf

Olkhovyk, O. "Transportni posluhy: oblik u zamovnyka" [Transportation services: customer registration]. Podatky ta bukhhalterskyi oblik. 2016. https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2016/may/issue-38/article-17762.html

Osadcha, H. H. "Oblik transportno-zahotivelnykh vytrat" [Accounting for transportation costs]. Oblik i finansy APK. http://magazine.faaf.org.ua/oblik-transportno-zagotivelnih-vitrat.html

Shushliakova, O. V. "Transportno-zahotivelni vytraty v obliku zapasiv". [Transport and harvesting costs in inventory accounting]. In *Modern Problems of Enterprise Management: Theory and Practice* (Kharkiv, 24-25.03.2016 r.). Kharkiv, 2016. 432-434.

Tytenko, L. V. "Udoskonalennia formuvannia pervisnoi vartosti vyrobnychykh zapasiv" [Improvement of the formation of the initial cost of production stocks]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser. : Ekonomika i menedzhment,* no. 25-1 (2017): 158-162.

"Zbirnyk taryfiv na perevezennia vantazhiv zaliznychnym transportom u mezhakh Ukrainy ta poviazani z nym posluhy (stanom na 30.04.2016)" [Collection of tariffs for the carriage of goods by rail within Ukraine and related services (as of April 30, 2016)]. http://www.uz.gov.ua/cargo_transportation/tariff_conditions/transportation_in_ukraine/collection_rates/